

BİBLİYOGRAFYA :

Defterdar Sanı Mehmed Paşa, *Zübde-i Vekâyiât* (nşr. Abdülkadir Özcan), Ankara 1995, s. 500, 641, 756; Silâhdar, *Nusretname: Tahlil ve Metin* (haz. Mehmet Topal, doktora tezi, 2001), MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 332, 575-577, 657, 665; *Hadikatü'l-vüzerâ*, s. 128; Uşşâkizâde İbrâhim, *Uşşâkizâde Târîhi* (haz. Raşit Gündoğdu), İstanbul 2005, I, 537-539; II, 704-705, 776, 785, 787; Belîğ, *Nuhbetü'l-âsâr*, s. 110-111; Şeyhî, *Vekâyiü'l-fuzalâ*, IV, 463; Râşid, *Târîh*, III, 241-242; *Sefinetü'r-rüesâ*, s. 49-51; Hammer, *Büyük Osmanlı Tarihi* (trc. Vecdi Bürün), İstanbul 1986, VII, 15, 65; N. Jorga, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi* (trc. Nilüfer Epçeli), İstanbul 2005, IV, 302; Rifa'at A. Abou-el-Haj, "Karlofça'da Osmanlı Diplomasisi" (trc. Yasemin Saner Gönen), *TT*, XXXII/191 (1999), s. 38-44; XXXII/192 (1999), s. 39-45; Abdülkadir Karahan, "Nâbi", *İA*, IX, 3-4; Bekir Sıtkı Baykal, "Râmî Mehmed Paşa", a.e., IX, 623-624; Münir Aktepe, "Şefik Mehmed", a.e., XI, 384.

RECEP AHISHALI

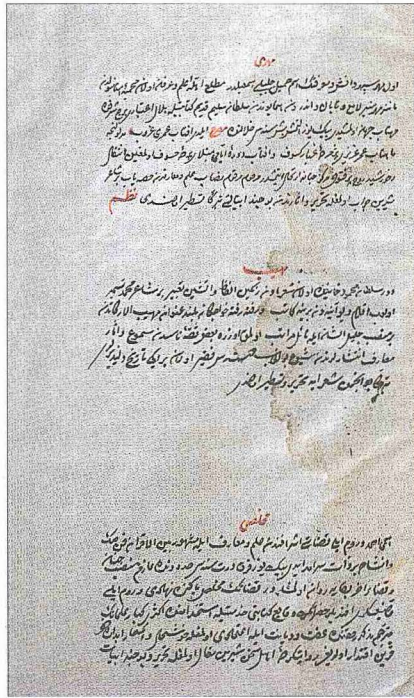
RÂMİZ

(راميز)

(ö. 1202/1788)

Tarih ve tezkire yazarı, şair.

1148 (1735-36) yılında İstanbul Fatih'te Cecebibaşı Ali Ağa mahallesinde doğdu. Asıl adı Hüseyin olup Azizzâde diye anılır. Babası Rumeli kadılarından Mustafa Naîm Efendi'dir. Anne tarafından dedesi de Rumeli kadılarından. Dedelerinden başlayarak babası, ağabeyi ve dayıları gibi kadıların çok olduğu, şiirle meşgul olan bir ilim ve irfan ortamında yetişen Ramiz çok küçük yaşta babasını kaybetti. Dönemin ileri gelen hocalarından ilim tahsil ederek kendini yetiştirdi. On altı yaşlarında iken Şeyhülislâm Vassâf Abdullah Efendi'den dördüncü teşrifatlılık vafasıyla 5 Şâban 1165 (18 Haziran 1752) tarihinde ilmiye mesleğine girip dedeleri gibi müderrisliğe intisap ettiyse de geçim sıkıntısı yüzünden kadılık yolunu seçmek zorunda kaldı. Daha sonra Rumeli kazaskerliğinde bulunan şahıslardan yirmi yıl boyunca mahkeme yazışmalarını hakkındaki sak usulünü tahsil etti. Hayatının büyük kısmını edebiyat ve tarihle meşgul olarak geçiren Râmiz'in, şuarâ tezkiresinde İszâde Mehmed Sâlih Sahvî Efendi'nin hal tercümesini verirken ondan "mürşidimiz" diye bahsetmesine bakılarak Halvetiyye tarikatının Şemsiyye şubesine mensup olduğu söylenebilir. Gayretli, titiz ve hoşsohbet kişiliğiyle tanınan Râmiz Efendi, bilhassa biyografi alanında verdiği eserlerle XVIII. yüzyılın önemli simaları arasında yer almıştır. Nesrindeki akıcı üslûba karşılık çoğu kendi eserlerin-

Râmiz'in *Âdâb-ı Zurefâ* adlı eserinden bir sayfa (Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3873, vr. 99)

de rastlanan şiirlerinde pek başarılı olamamıştır. Râmiz İstanbul'da vefat etti.

Eserleri. 1. *Zübdetü'l-vâkıât*. 1182 (1768) yılı başlarında yazılmaya başlanan eserin mukaddimesinde Receb 1182 – Zilhicce 1188 (Kasım 1768 – Şubat 1775) tarihleri arasındaki altı buçuk yıllık olayları kapsayacağı kaydedilmekle birlikte İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunan (TY, nr. 2395) yegâne nüshada Cemâziyelevvel 1187 (Temmuz 1773) tarihine kadar gelen III. Mustafa devri (1757-1774) olayları anlatılmıştır. İmlâ bakımından yer yer hatalar ihtiva eden bu nüsha, I. Abdülhamid devrinde sadrazam kethüdâsı olup sonradan sadrazam olan Morali Derviş Mehmed Paşa'ya takdim edilmiştir. 2. *Âdâb-ı Zurefâ**. Sâlim Mehmed Emin Efendi'nin *Tezkiretü's-şuarâ*'sına zeyil olarak kaleme alınmıştır. Tezkirede 1132-1198 (1720-1784) yılları arasında yetişmiş 376 şairin biyografisi hakkında ayrıntılı bilgi verilmiş ve isabetli değerlendirmeler yapılmıştır. Eserin bizzat müellif tarafından yazılıp hattat Müstakimzâde Süleyman Sadeddin Efendi'nin düzelttiği orijinal nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Esad Efendi, nr. 3873). *Âdâb-ı Zurefâ* üzerine bir doktora çalışması yapılmış

(1987), bu çalışma daha sonra neşredilmiştir (bk. bibl.). Râmiz'in *Âdâb-ı Zurefâ*'sı ile *Zübdetü'l-vâkıât*'ında rastlanan şiirleri yanında kaynaklarda bazı eserleri gösterilmektedir. *Hadikatü'l-vüzerâ Zeyli*, *Devhatü'l-meşâyih Zeyli*, *Hamiletü'l-kubrâ Zeyli*, *Keşfü'z-zunûn Zeyli* ve sak usulünü anlatan *Zahîr-i Hükkâm* bunlar arasında sayılabilir. Râmiz'in ayrıca sadâret kaymakamı, kaptan paşalar ve "âgâ-yı düdmân-ı Bektâşiyân"ın menkıbelerini toplamış olduğu belirtilmektedir (Levend, s. 320).

BİBLİYOGRAFYA :

Râmiz, *Âdâb-ı Zurefâ (Tezkire)*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3873, vr. 7*, 31^b, 81^b; a.e.: *Râmiz ve Âdâb-ı Zurefâ'sı: İnceleme-Tenkiddi Metin-İndeks-Sözlük* (haz. Sadık Erdem), Ankara 1994, hazırlayan girişi, s. XV-XXIX; a.mlf., *Zübdetü'l-vâkıât*, İÜ Ktp., TY, nr. 2395, vr. 1^b; *Sicill-i Osmânî*, II, 388; III, 371-372; IV, 424; *Osmanlı Müellifleri*, III, 48; "Âdâb-ı Zurefâ-Râmiz Tezkiresi", *TCYK* (1947), 7. fas., s. 604-605; Agâh Sırrı Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara 1973, s. 320-323; Ali Canib [Yöntem], "Onikinci Asır Tezkirecilerinden Râmiz Efendi ve Eseri", *HM*, II/27 (1927), s. 3-4; Mehmet Halit [Bayrı], "Tezkereler ve Tezkereciler", a.e., V/107 (1928), s. 44-45; Abdülbâki Gölpınarlı, "Şuara Tezkireleri ve Tezkireciler", AA, 2. seri: I (1949), s. 28-31; J. Stewart-Robinson, "The Tezkere Genre in Islam", *JNES*, XXIII (1964), s. 57-65; a.mlf., "The Ottoman Biographies of Poets", a.e., XXIV (1965), s. 57-74; "Ramiz Efendi", *TA*, XXVII, 221; "Âdâb-ı Zurefâ", *DTEA*, I, 30; "Râmiz", a.e., VII, 278-279.

SADIK ERDEM

RÂMİZ ABDULLAH PAŞA

(1768 [?] - 1813)

Osmanlı kaptan-ı deryası.

Kırım'da doğdu. Kırım ulemâsından Abdi Velipaşazâde Seyyid Feyzullah Bey'in oğludur. 1189'da (1775) ailesiyle birlikte İstanbul'a göç etti. Babasının vefatından sonra Tefvik Molla'nın himayesinde bir medreseye yerleştirildi. Medrese tahsilini bitirince ilmiye sınıfına girdi. İlk olarak Kudüs nâibi oldu. Burada Kâdirî şeyhi Ebüssuûd Efendi'ye intisap ederek nâiblikten ayrıldı ve iki yıl kadar onun hizmetinde bulundu. İstanbul'a döndüğünde bir yıl Mahmud Paşa Mahkemesi'nde nâiblik yaptı. Mısır'ın Fransa tarafından işgali sırasında (1798) Mısır ordusuna kadı tayin edildi. Bu görevde iken devlet ricâlinin dikkatini çekti ve küçük rûznâmçe mansıbyla mülkiye sınıfına geçti. Mısır'ın geri alınmasından sonra Mısır emlâkinin tahriiri için Mısır'da kaldı. Ordunun ayrılması üzerine meydana gelen isyanda Mısır Defterdarı Recâi Efendi'nin idam edilmesi sırasında gizlenerek

hayatını kurtarıp İstanbul'a döndü. III. Selim'in sırkatibi Ahmed Efendi'nin aracılığıyla hâcegânlık pâyesini aldı. Bundan sonra önemli işlerde istihdam edildi. Boğaziçi'nde kurulan kâğıt ve çuha imalâthanesinin inşasında bina emniyeti yaptı (Câbî Ömer Efendi, I, 39). Humbarahâne ve Hendesehâne'nin kuruluş aşamasında "fenn-i hey'et ve hendesedeki kemâli"nden dolayı Humbarahâne ve Hendesehâne nezâretleri ilâve olarak verildi. III. Selim'in emriyle her iki kurumun nizamnâmesini hazırladı ve ardından başmuhasebeci oldu.

Rusya seferine memuriyeti gereği ordu ile birlikte katıldı. Ordunun Şumnu'da bulunduğu sırada İstanbul'da saltanat değişikliği meydana geldi. III. Selim taraftarlarının tasfiyesi sebebiyle görevden alınıp Kavala'ya sürüldü. Sürgün yerine giderken Filibe'ye vardığında Alemdar Mustafa Paşa'nın kethüdâsı ve kendisinin arkadaşı olan Köse Kethüdâ Ahmed Efendi onu Rusçuk'a Alemdar Mustafa Paşa'nın yanına gönderdi. Böylece Rusçuk'ta Alemdar Mustafa Paşa'nın yakın çevresi içine, Osmanlı siyasî tarihinde Rusçuk yârânı adıyla anılan ihtilâl grubuna dahil oldu.

Alemdar Mustafa Paşa ile Râmiz Abdullah Efendi arasındaki münasebet kısa sürede III. Selim'in tekrar tahta çıkarılması hususunda bir anlaşma derecesine vardı, Mustafa Refik ile Ahmed Behiç efendiler de bu anlaşmaya katıldı. İttifakın planı IV. Mustafa'yı görünüşte zorbalardan elinden kurtarmak, gerçekte ise III. Selim'i tekrar tahta çıkarmaktı. Bu plan çerçevesinde İstanbul'a giden Alemdar Mustafa Paşa'nın III. Selim'in katli üzerine II. Mahmud'u tahta oturtması ve sadâret makamına geçmesiyle Râmiz Abdullah Efendi'ye vezâret rütbesi verildi ve Silistre valiliğine tayin edildi (15 Ağustos 1808; *Sırkatibi Feyzullah Efendi Rûznâmesi*, s. 60). Ancak Alemdar Mustafa Paşa devleti yönetme tecrübesinden yoksun olduğunu bildiğinden İstanbul'un durumunu bilen, devlet tecrübesine sahip en mutemet adamlarından Râmiz Paşa'nın yanında kalmasını uygun buldu. Bu sebeple Silistre'ye gitmeden kaptan-ı deryâliğe getirildi (1 Receb 1223 / 23 Ağustos 1808; *a.g.e.*, s. 61).

Râmiz Paşa, kısa süren kaptan-ı deryâliği esnasında İstanbul'da önemli siyasî faaliyetlerde ön plana çıktı. III. Selim'in hal'inde rol oynayanların istisnasız sürgün edilmesinde ısrarcı oldu. Sened-i ittifakın hazırlanmasını sağladı ve yazılan metne imza koydu. İstanbul'un bozulunmasıyla yakından ilgilendi; bu çerçevede esnafı haraca kesen yeniçerileri kontrol altına aldı.

Galata ve çevresindeki bekâr odalarında kalan kalyoncuların önderleri Kahvecioğlu Mustafa Kaptan'ı idam ettirerek zorbalıklarına son verdi (Mütercim Âsım Efendi, II, 238). Tersane'deki gereksiz harcamaları kesti. Yeniçerilere karşı yeni bir askerî gücün oluşturulmasında öncü rolü oynadı. Tersane'de Donanma-yı Hümâyun cenkçisi adıyla bir asker sınıfı teşkil edildi. Levent Çiftliği'nde ve Üsküdar'da Sekbân-ı Cedid askerî oluşturuldu.

Alemdar Vak'ası olarak bilinen yeniçeri isyanında (16 Kasım 1808) Sekbân-ı Cedid Nâzırı Kadı Abdurrahman Paşa ile beraber önce sekbanı Topkapı Sarayı'na yerleştirdi. Abdurrahman Paşa kumandasındaki sekban askerî Topkapı Sarayı'nın kale bedenleri üzerinden, Râmiz Paşa idaresindeki donanma askerleri Kurşunlumahzen önünde gemiden top atışları ile isyanı bastırma-ya çalıştı. Bu çarpışmalar iki gün kadar sürdü; her iki taraftan pek çok kişi öldü. Râmiz Paşa, ramazan bayramının ikinci günü sabahı (21 Kasım 1808) Kurşunlumahzen önünde ve Tersane'de gemilerden akşama kadar İstanbul tarafını Ağakapısı'nı topa tuttu, bu sırada Süleymaniye Camii ile pek çok ev vuruldu. Yeniçerilerin IV. Mustafa'yı tekrar tahta çıkarabilecekleri eğilimi belirince II. Mahmud'un emriyle IV. Mustafa'nın boğdurulması işini tertip eden Kadı Abdurrahman Paşa, Tersane Defterdarı Seyyid Ali Efendi ve İnce Mehmed Bey'den oluşan heyette yer aldı.

Ancak Sadrazam Alemdar Mustafa Paşa'nın ölüm haberini duyunca yeniçerilere karşı direnişin bir fayda sağlamayacağını ve muhtemelen Sultan Mahmud'un kendilerini yeniçerilere teslim etmek zorunda kalacağını farkedip İstanbul'u terk etmeye karar verdi. 22 Kasım 1808'de Üsküdar açıklarında hazır bulundurduğu bir gemiyle yanında Kadı Abdurrahman Paşa olduğu halde denize açıldı, Küçükçekmece civarında karaya çıkarak Selim Giray'ın çiftliğine sığındı (Râmizpaşazâde Mehmed İzzet, s. 120). Peşlerinden gelen yeniçeriler çiftlik mensupları ve paşaların adamları tarafından püskürtüldü. Çiftlikte birkaç gün kaldıktan sonra Rumeli tarafına gitme kararı alındı. Râmiz Paşa, Vize yolu ile Pınarhisar âyanı Hacı Ali Ağa'nın yanına sığındı.

Tekirdağ âyanı Süleyman Ağa'ya Pınarhisar'da bulunan Râmiz Paşa'nın ölüm veya diri ele geçirilmesi emri verilince (BA, Cevdet-Dahiliye, nr. 1194) burada duramadı ve Rusçuk'a gitti. Rusçuk'ta iken Alemdar'ın ölümüyle Rumeli âyanları arasında baş gösteren huzursuzluğun giderilmesine ve dü-

zenin sağlanmasına çalıştı. Fakat Rusçuk'ta da yeniçerilerin takibinden kurtulamadı. Zira Alemdar'ın güçlü adamlarından Şumnu âyanı Bekir Ağa'ya vezâret rütbesi verilmiş ve Râmiz Paşa'nın idamını sağlaması istenmişti. Durumu farkederek Râmiz Paşa, Kandıralı Mehmed Paşa'nın takibi neticesinde yakın dostu Köse Kethüdâ Ahmed, İnce Mehmed, sarrafı Manok efendiler ve diğer maiyetiyle beraber Tuna'yı geçip Bükreş'te Rus kuvvetleri kumandanı Sırp asıllı General Miloradoviç ile görüşerek iltica talebinde bulundu (27 Şubat 1809; Râmizpaşazâde Mehmed İzzet, s. 124). Ruslar'ın Tuna orduları başkumandanı Mareşal Prozorovski vasıtasıyla durum çara bildirildi. Petersburg'dan gelen tâlimat üzerine Râmiz Paşa ve beraberindekiler, Bükreş'te iki aya yakın kaldıktan sonra 7 Mayıs 1809'da Aksu nehri üzerinde bulunan Nikolayev şehrine götürüldü. Burada ikametine bir konak tahsis edilerek gerekli ihtiyaçları dışında kendisine 50.000 kuruş aylık bağlandı.

Nikolayev'deki birkaç aylık ikametinden sonra Odesa valisi Râmiz Paşa'yı ziyaret ederek Çar I. Aleksandr'ın Rusya'da bulunmasından duyduğu memnuniyeti ve selâmlarını ihtiva eden bir mesajını ilettili. Çarın arzusu, Râmiz Paşa'yı Osmanlı-İngiltere ittifakının bozulması ve Osmanlı-Rus barış antlaşmasının temini için kullanmaktı. Nitekim çar mesajında Râmiz Paşa'nın Osmanlı hükûmdarına ve devletine bağlı bir kişi olduğunu vurgulamış, iki devlet arasında bir anlaşma zemini oluşması noktasında Osmanlı Devleti'ne hizmette bulunabileceği gibi Rusya'ya da bir iyilik yapmış olacağını ifade etmişti. Ancak Râmiz Paşa, çarın kendisi hakkındaki bu iltifatkar tutumuna teşekkürlerini bildirerek anlaşmanın temini hususunda herhangi bir girişimde bulunamayacağını, sadece bir misafir olduğunu ve zaten yetkisinin de bulunmadığını ifade ile mâzur görülmesini istedi.

Birkaç ay sonra çar tarafından davet edilen Râmiz Paşa 1809 Kasım başlarında Petersburg'a gitti. Rusya'nın saltanat merkezinde iyi karşılandı ve Çar I. Aleksandr tarafından sarayda kabul edildi. Petersburg Sarayı'nda devlet erkânının ileri gelenleri, çarın annesi, karısı ve küçük kardeşiyle de görüştü. Buradan Kırım'a geçti. Dedelerinden kalan vakıf eserlerini tamir ettirdikten sonra Nikolayev şehrine gitti (*a.g.e.*, s. 122). Rusya'da bulunduğu zaman zarfında II. Mahmud'a bölge ahvali, Rusya'nın faaliyetleri, Avrupa'nın durumu ile Vehhâbîler'e dair bilgileri içeren

mektuplar gönderdi. Bu mektuplardan ikisi oğlu Mehmed İzzet tarafından kaleme alınan *Harîta-i Kapûdânân-ı Deryâ*'da yer almaktadır (s. 123-190).

Bükreş Antlaşması'ndan sonra Râmiz Paşa'nın Belgrad muhafızlığı göreviyle dönüşüne izin verildi. Ancak bu izin Râmiz Paşa'nın yakalanmasını temin içindi. Sened-i İttifak'ın müelliflerinden biri olduğu ve IV. Mustafa'nın katli işine karışmış bulunduğundan hakkında daha önce gizlice çıkarılan bir fermanla idamı kararlaştırılmıştı. Rusçuk'ta bulunan Osmanlı ordusuna katılmak üzere yola çıkan Râmiz Paşa, Yerköy civarına geldiğinde Hurşid Paşa'nın yolun iki tarafına yerleştirdiği yeniçerilerce pusuya düşürüldü, vücuduna isabet eden üç kurşunla içinde bulunduğu arabada öldürüldü. İstanbul'a gönderilen kesik başı "hâin-i devlet" yaftasıyla Saray Meydanı'nda üç tuğlu vezir taşına konuldu (11 Nisan 1813; Câbî Ömer Efendi, II, 968). Cesedi Yerköyü Kalesi dışındaki mezarlığa defnedildi. Malları müsadere edilerek bedeliyle borçlarının bir kısmı ödendi (BA, MAD, nr. 9726, s. 144-147). Râmiz Paşa'nın bilinen tek eseri bazı şiirlerinin yer aldığı küçük divanıdır. Divan 1847'de oğlu Mehmed İzzet Bey tarafından İstanbul'da bastırılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, HH, nr. 14427, 41825-G; BA, Cevdet-Dahiliye, nr. 4851; BA, Cevdet-Maliye, nr. 3288; *Sırkatibi Feyzullah Efendi Rûznâmesi*, s. 60, 61, 64, 65, 68, 69 (BA, "Millî Emlâk'tan Devralınan Defterler"den 11 nolu defter içinde); Câbî Ömer Efendi, *Târih* (haz. Mehmet Ali Beyhan), Ankara 2003, I-II, bk. İndeks; Mütercim Âsım Efendi, *Târih*, İstanbul, ts., II, 199, 202, 238, 246, 256-257; Şânizâde, *Târih*, I, 88; II, 190; Râmizpaşazâde Mehmed İzzet, *Harîta-i Kapûdânân-ı Deryâ*, İstanbul 1249, s. 110-199; Fatîm, *Tezkire*, s. 127-129; Cevdet, *Târih*, VIII, 331-333; IX, 278; X, 111; Mustafa Nûri Paşa, *Netâyicü'l-uukûât* (nşr. Mehmed Gâlib Bey), İstanbul 1327, IV, 54-55, 57, 59, 60-61; *Osmanlı Müellifleri*, II, 193-194; Bursalı Mehmed Tâhir, *İdâre-i Osmâniyye Zamanında Yetişen Kurum Müellifleri*, İstanbul 1335, s. 28-30; İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Meşhur Rumeli Âyanlarından Tirsinikli İsmail, Yılık Oğlu Süleyman Ağalar ve Alemdar Mustafa Paşa*, İstanbul 1942, s. 38, 65, 66, 70, 71, 73, 76, 82, 83, 95, 101, 120-123, 143, 146-148, 158, 161-163, 165, 171, 175; a.mlf., "Nizâm-ı Cedîd Ricâlinden Kadı Abdurrahman Paşa", *TTK Belleten*, XXXV/139 (1971), s. 420, 421, 425, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434; *Georg Oğuluckyan'ın Ruznâmesi: 1806-1810 İsyanları*, III. Selim, IV. Mustafa, II. Mahmud ve Alemdar Mustafa Paşa (trc. H. D. Andreasyan), İstanbul 1972, s. 41-43, 45, 47; A. F. Miller, *Turtsiya. Aktualniye Problemy Novoy i Noveyşey Istoriï*, Moskova 1983, s. 26-45; Kemal Beydilli, *Osmanlı Döneminde İmamlar ve Bir İmamın Gün-lüğü*, İstanbul 2001, s. 108, 113, 115; Ali İhsan Gencer, *Bahriye'de Yapılan İslahât Hareketleri ve Bahriye Nezaretî'nin Kuruluşu (1789-1867)*,

Ankara 2001, s. 95, 98-99, 100-101; Mehmet Ali Beyhan, *Saray Günlüğü*, İstanbul 2007, s. 241, 242, 252, 253, 260, 264, 265, 266; H. Dj. Siruni, "Ramiz Pacha et son activite", *SAO*, VIII (1971), s. 103-124; Fahri Ç. Derin, "Yayla İmamı Risâlesi", *TED*, sy. 3 (1973), s. 250, 253, 256-259, 264; İsmet Parmaksızoğlu, "Râmiz Abdullah Paşa, Sey-yid", *TA*, XXVII, 220-221.

MEHMET ALİ BEYHAN

RÂMPÜR

(رامپور)

Kuzey Hindistan'da idarî bölge
ve eski bir nevvâblık.

Müslümanların yerleşmesinden önce Hindu Racpûtlar'ın idaresinde Ketîr adıyla bilinen, Bedayun ve Sambhal kısımlarından oluşan Râmpür Delhi'ye bağlı idi; Delhi Sultanlığı ve Bâbürlü Devleti'nin kurulmasından sonra da aynı idarî konumunu devam ettirdi. Evrengzîb'in ardından Bâbürlü hâkimiyetinin zayıflamasıyla birlikte ortaya küçük bağımsız yönetimler çıkarırken buraya da Şah Âlem Han ve Hüseyin Han adında Afganlı iki liderin önderliğinde Rohilla (dağlılar) denilen Afganlar yerleşmeye ve bölge Rôhilkenk adıyla anılmaya başlandı. Asıl Râmpür Nevvâblığı ise 1737'de Rohillalar'ın şefi Ali Muhammed Han'ın Bâbürlü Hükümdarı Nâsırüddin Muhammed Şah'tan Ketîr yöresini ve nevvâb unvanını almasıyla kuruldu. Ali Muhammed Han, 1746'da Kudh nevvâbıyla girdiği güç mücadelesinde yenilerek bütün topraklarını ona kaptırdıysa da iki yıl sonra Kuzey Hindistan'ı işgal eden Ahmed Şah Dürrânî'ye sağladığı destek karşılığında tekrar ele geçirdi. Ölümünden önce yerini bıraktığı ikinci oğlu Feyzullah Han 1774-1794 yıllarında nevvâblık yaptı; idarî kabiliyeti ve ilme, kültüre verdiği değerle Râmpür tarihinde önemli bir yer tuttu. Günümüzde 15.000'den fazla Arapça, Farsça, Urduca ve az sayıda Türkçe yazma, Hz. Ali'ye nisbet edilen bir Kur'an nüshası ve 100.000'e yakın matbu kitapla Asya'nın en önemli kütüphanelerinden biri olan Râmpür Rızâ Kütüphanesi onun tarafından kuruldu. 1794'te Feyzullah Han'ın arkasından tahta çıkan oğlu Muhammed Ali Han yirmi dört gün sonra kumandanlar tarafından devrildi ve yerine kardeşi Gulâm Muhammed getirildi. Fakat o da sert idaresiyle tepki çekince Kudh nevvâbının müdahalesi üzerine yönetimi kırk dört yıl hüküm sürecek olan yeğeni Ahmed Ali Han'a bırakmak zorunda kaldı. Bu arada bölgede hâkimiyet alanını genişleten İngiliz Doğu Hindistan Şirketi 1801'de Râmpür'u ele geçirdi; nev-

vâblığın iç işlerindeki özerk statüsü devam etti. 1840'ta idareyi devralan Gulâm Muhammed'in oğlu Muhammed Said zamanında ticaret ve ziraat gelişti, refah arttı.

1857 Hint Ayaklanması sırasında Râmpür Nevvâblığı İngilizler'in yanında yer aldı. 1858'de Bâbürlü Devleti'nin sona ermesiyle hânedanın himaye ettiği Gâlib Mirza Esedullah gibi pek çok şair, sanatkâr, edip ve âlim Râmpür nevvâbı tarafından ülkesine davet edildi. 1865'te tahta çıkan Kelb Ali Han hüküm sürdüğü yirmi üç yıl içerisinde imar faaliyetlerine büyük önem verdi ve ilmi destekledi; Râmpür Cuma Camii'ni yaptırdı. Kısa bir süre nevvâblıkta bulunan oğlu Müştak Ali Han da onun geleneğini sürdürdü. 1889'da tahta geçen Hamid Ali Han kırk bir yıl süren yönetiminde çeşitli eğitim kurumları açtı ve Aligarh Muslim University ile Leknev Medical College'a önemli katkılarda bulundu; ayrıca 1905'te kale içinde inşa ettirdiği Hamid Menzil adı verilen büyük bir binayı Rızâ Kütüphanesi'ne bağışladı. 1930'da onun yerine Rızâ Ali Han geçti. 1947'de İngilizler'in yönetimi bırakmasından sonra Râmpür Nevvâblığı yeni kurulan Hindistan Devleti'ne bağlandı; 1950'de de United Provinces eyaletiyle birleştirildi. O tarihten sonra sembolik ve kültürel bir kurum olarak varlığını devam ettiren nevvâblar eğitim, sağlık ve kültür faaliyetleriyle ilgilendiler.

Modern Hindistan'da Utar Pradeş eyaleti arazisinin kuzeybatısını teşkil eden Râmpür idarî bölgesi 2318 km²lik bir alanı kaplar ve 1.923.739 (2001) nüfusa sahiptir. 1947 öncesinde nüfusunun yarısı müslüman iken Pakistan'a vuku bulan göçler sebebiyle bu oran azalmıştır. İdarî bölgenin merkezi olan Râmpür şehri 281.494 nüfuslu (2001) tekstil ve ziraata dayalı ekonomisiyle günümüzde orta büyüklükte bir şehir durumundadır ve nüfusunun yarısından azı müslümandır. Râmpür'un eski ihtişamının izlerini taşıyan mimari dokusu hâlâ

Râmpür nevvâblarından Kelb Ali Han'ın bir tasviri